

Vergaderjaar 2022–2023

34 902

Wijziging van de begrotingsstaat van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (VII) voor het jaar 2018 (Incidentele suppletoire begroting inzake Klimaat enveloppe regeerakkoord)

T

VERSLAG VAN EEN NADER SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 21 maart 2023

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit¹ hebben kennisgenomen van het verslag nader schriftelijk overleg van 26 oktober 2022.² De leden van de fractie van de **PVV** hebben naar aanleiding hiervan nog een aantal nadere vragen en opmerkingen.

Naar aanleiding hiervan is op 30 november 2022 een brief gestuurd aan de Minister voor Klimaat en Energie.

De Minister heeft op 9 januari 2023 aangegeven dat het beantwoorden van de vragen niet binnen de gebruikelijke termijn mogelijk is.

De Minister heeft op 21 maart inhoudelijk 2023 gereageerd.

De commissie brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde nader schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
De Boer

¹ Samenstelling:

Koffeman (PvdD), Faber-Van de Klashorst (PVV), Van Strien (PVV), Gerkens (SP), Atsma (CDA) (*ondervoorzitter*), Pijlman (D66), Schalk (SGP), Klip-Martin (VVD), Van Rooijen (50PLUS), Van Ballekom (VVD), Vos (VVD), Crone (PvdA), Dessing (FVD), Van Gurp (GL), Huizinga-Heringa (CU), Kluit (GL), Van der Linden (Fractie-Nanninga) (*voorzitter*), Meijer (VVD), Otten (Fractie-Otten), Prins (CDA), vacant (GL), Van der Voort (D66), Berkhout (Fractie-Nanninga), Raven (OSF), Karakus (PvdA) en N.J.J. van Kesteren (CDA).

² *Kamerstukken I 2022/23, 34 902, S.*

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT / LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT

Aan de Minister voor Klimaat en Energie

Den Haag, 30 november 2022

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit hebben met belangstelling kennisgenomen van de beantwoording van 24 oktober 2022.³ De leden van de fractie van de **PVV** hebben naar aanleiding hiervan nog een aantal nadere vragen en opmerkingen.

De leden van de PVV-fractie lezen in uw beantwoording het volgende: «Het vorige kabinet heeft bij de openbaarmaking van de verslagen van de klimaattafels en het Klimaatberaad een grote mate van transparantie betracht en zo veel mogelijk openbaar gemaakt. Evenwel is er een zeer beperkt aantal passages niet openbaar gemaakt.» Dit betreft volgens deze leden niet alleen de passages, maar ook de aanduidingen van de organisaties in de verslagen. In de brief van 28 juni jl. is daar nadrukkelijk om gevraagd en op dit punt heeft u geen specifiek antwoord gegeven. Daarom verzoeken zij u nogmaals om te reageren op de volgende vraag:

«In de bijlage bij de brief van 16 september 2021 inzake het openbaar maken van de verslagen van de klimaattafels en het klimaatberaad verstrekte zienswijze zijn de persoonsgegevens van betrokkenen weggelakt.⁴ Daarentegen valt, volgens de leden van de PVV-fractie, uit de emailadressen wel op te maken welke organisaties het betreft: de Sociaal economische Raad (SER) en de Federatie Nederlandse Vakbeweging (FNV) zijn als organisatie op deze wijze herkenbaar. Kunt u aangeven of op soortgelijke wijze van alle documenten inzake het klimaatakkoord de namen van de organisaties kunnen worden weergegeven?»

Het niet weergeven van de namen van desbetreffende organisaties (dus niet zijnde persoonsnamen) maakt de verslagen van de klimaattafels als zodanig onleesbaar. Zij zien graag toegelicht hoe dit zich verhoudt tot de door u gestelde «grote mate van transparantie» en «zoveel mogelijk openbaar gemaakt»

Voorts stelt u in uw antwoord: «In een grote maatschappelijke transitie zoals voor klimaat en energie is transparantie fundamenteel om de samenleving mee te kunnen nemen. Dit is ook wat het kabinet beoogt met al zijn communicatie.» Kunt u aangeven hoe het niet weergeven van de in de documenten genoemde organisaties zich verhoudt tot andere openbaarmakingen door de overheid, waarbij organisaties (zonder persoonsnamen) wel vermeld worden?

Als u stelt dat transparantie fundamenteel is om de samenleving mee te kunnen nemen, bent u dan alsnog bereid om de aanduidingen van organisaties en de zwartgelakte passages openbaar te maken? Zo nee, waarom mag de samenleving (en daarmee het parlement) hierin niet meegenomen worden? Kunt u aangeven wat de samenleving (en daarmee het parlement) opschiet met niet zelfstandig leesbare verslagen? Zou het vanuit het oogpunt van de door u zelf zo benadrukte zorgvul-

³ Kamerstukken I 2022/23, 34 902, S.

⁴ https://www.eerstekamer.nl/overig/20210916/verzoek_zienswijze_klimaatberaad/document3/f=/vImha3j0spwr_opgemaakt.pdf

digheid niet zorgvuldig zijn richting de samenleving om deze passages en aanduidingen alsnog openbaar te maken?

Verder lezen de leden van de PVV het volgende in uw beantwoording: «Ik zou het daarom niet kies vinden wanneer het huidige kabinet, zonder dat daar gewichtige redenen aan ten grondslag liggen, een nieuwe afweging zou gaan maken over het verder openbaar maken van de verslagen, terwijl het vorige kabinet met goede argumenten ervoor heeft gekozen om dit niet te doen.»

Het uitgangspunt bij openbaarmaking zijn documenten die onder de overheid berusten, aldus deze leden. Zij verzoeken u om aan te geven waarom een kabinetswisseling hierin verschil zou maken. Bent u bereid om al deze zich onder de overheid bevindende verslagen, conform de vigerende Wet open overheid (hierna: Woo), te beoordelen en per onderdeel specifiek aan te geven op welke grondslag in de Woo openbaarmaking al dan niet mogelijk zou zijn?

Tevens schrijft u in uw beantwoording: «Daarnaast wil ik u erop wijzen dat de informatievoorziening aan de Kamer niet via de Woo, maar via artikel 68 van de Grondwet is geregeld.» Andersom deed de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening in een recent debat in de Eerste Kamer over de Omgevingswet⁵ in eerste instantie juist wél een beroep op de weigeringsgronden van de Woo om passages in een beslisnota niet openbaar te maken, toen Kamerleden hierom vroegen.

Kunt u aangeven waarom het kabinet zelf wel primair een beroep doet op de Woo-weigeringsgronden als Kamerleden van hun rechten uit artikel 68 Grondwet gebruik maken? Bent u, zo vragen de leden van de PVV-fractie, mede gelet op deze inconsequentie in het kabinetsbeleid alsnog bereid om naast de mogelijkheden van artikel 68 Grondwet, waar in dit kader al vergeefs een beroep op is gedaan, alsnog de openbaarmakingsgronden uit de Woo op de verslagen van de klimaattafels toe te passen en alle eventuele formele verschoningsgronden te onderbouwen? Zij ontvangen hierop graag een toelichting.

In het kader van openbaarmaking van beslisnota's geeft het kabinet zelf in haar beleidslijn aan dat actieve openbaarmaking van belang is voor het parlement om besluitvorming navolgbaar te maken.⁶ Kunt u aangeven of de besluitvorming rond de klimaattafels niet net zo navolgbaar dient te zijn en derhalve de gevraagde passages en aanduidingen van organisaties openbaar zouden moeten worden gemaakt? Kunt u dan ook aangeven hoe deze besluitvorming navolgbaar is nu u niet bereid bent deze gegevens te verstrekken? Hierbij verzoeken zij u tevens om alle beslisnota's omtrent de klimaattafels én het openbaar maken van de verslagen van de klimaattafels openbaar te maken.

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit zien uw reactie met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag uiterlijk 6 januari 2023.

Voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
L.P. van der Linden

⁵ *Handelingen I 2021/22*, nr. 35 item 8.

⁶ Zie o.a. *Kamerstukken I 2022/23*, 28 362, D p. 5.

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR KLIMAAT EN ENERGIE

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 9 januari 2023

De vragen van de leden van de fractie van de PVV (kenmerk 165701.03U) naar aanleiding van mijn brief van 24 oktober 2022 (Kamerstuk 34 902, nr. S) over de openbaarmaking van de verslagen Klimaatakkoord kunnen niet binnen de gebruikelijke termijn worden beantwoord. Met het oog op een zorgvuldige en volledige beantwoording is meer tijd nodig. Het streven is de antwoorden zo spoedig mogelijk aan uw Kamer te sturen.

Minister voor Klimaat en Energie
R.A.A. Jetten

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR KLIMAAT EN ENERGIE

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 21 maart 2023

Met deze brief zal ik antwoord geven op de door de leden gestelde vragen.

De leden van de PVV-fractie lezen in uw beantwoording het volgende: «Het vorige kabinet heeft bij de openbaarmaking van de verslagen van de klimaattafels en het Klimaatberaad een grote mate van transparantie betracht en zo veel mogelijk openbaar gemaakt. Evenwel is er een zeer beperkt aantal passages niet openbaar gemaakt.» Dit betreft volgens deze leden niet alleen de passages, maar ook de aanduidingen van de organisaties in de verslagen. In de brief van 28 juni jl. is daar nadrukkelijk om gevraagd en op dit punt heeft u geen specifiek antwoord gegeven. Daarom verzoeken zij u nogmaals om te reageren op de volgende vraag:

«In de bijlage bij de brief van 16 september 2021 inzake het openbaar maken van de verslagen van de klimaattafels en het klimaatberaad verstrekte zienswijze zijn de persoonsgegevens van betrokkenen weggelakt. Daarentegen valt, volgens de leden van de PVV-fractie, uit de emailadressen wel op te maken welke organisaties het betreft: de Sociaal economische Raad (SER) en de Federatie Nederlandse Vakbeweging (FNV) zijn als organisatie op deze wijze herkenbaar. Kunt u aangeven of op soortgelijke wijze van alle documenten inzake het klimaatakkoord de namen van de organisaties kunnen worden weergegeven?»

Het niet weergeven van de namen van desbetreffende organisaties (dus niet zijnde persoonsnamen) maakt de verslagen van de klimaattafels als zodanig onleesbaar. Zij zien graag toegelicht hoe dit zich verhoudt tot de door u gestelde «grote mate van transparantie» en «zoveel mogelijk openbaar gemaakt».

Voorts stelt u in uw antwoord: «In een grote maatschappelijke transitie zoals voor klimaat en energie is transparantie fundamenteel om de samenleving mee te kunnen nemen. Dit is ook wat het kabinet beoogt met al zijn communicatie.» Kunt u aangeven hoe het niet weergeven van de in de documenten genoemde organisaties zich verhoudt tot andere openbaarmakingen door de overheid, waarbij organisaties (zonder persoonsnamen) wel vermeld worden?

Als u stelt dat transparantie fundamenteel is om de samenleving mee te kunnen nemen, bent u dan alsnog bereid om de aanduidingen van organisaties en de zwartgelakte passages openbaar te maken? Zo nee, waarom mag de samenleving (en daarmee het parlement) hierin niet meegenomen worden? Kunt u aangeven wat de samenleving (en daarmee het parlement) opschiet met niet zelfstandig leesbare verslagen? Zou het vanuit het oogpunt van de door u zelf zo benadrukte zorgvuldigheid niet zorgvuldig zijn richting de samenleving om deze passages en aanduidingen alsnog openbaar te maken?

Ik ben niet bereid om de aanduidingen van de organisatienamen alsnog openbaar te maken. Het kabinet is en blijft van mening dat met de gekozen openbaarmaking een grote mate van transparantie is gegeven. Er is een openbaar te raadplegen lijst met partijen die hebben deelgenomen aan de onderhandelingen over het Klimaatakkoord en alle beschikbare verslagen zijn, met enkele uitgezonderde passages, openbaar gemaakt. De verslagen geven inzicht in de inhoudelijke discussie rond het Klimaatak-

koord en de totstandkoming van dat akkoord, welke dilemma's en argumenten een rol speelden aan de tafel(s) en hoe partijen door middel van gesprek tot elkaar zijn gekomen.

Namen van personen en organisaties zijn in de geopenbaarde gespreksverslagen weggelaten vanwege de traceerbaarheid van individuen en/of organisaties. Het kabinet is van mening dat partijen in vertrouwen hun standpunten kenbaar moeten kunnen maken, zeker wanneer wordt gezocht naar een compromis. Dit vraagt van partijen dat zij in sommige gevallen over hun eigen schaduw heen moeten stappen. Voor de bestuurbaarheid van Nederland is het kabinet deels afhankelijk van de bereidheid van publieke en private partijen om afspraken te maken die het belang van afzonderlijke organisaties overstijgen. Om te voorkomen dat partijen in de toekomst geen afspraken meer durven te maken waarbij zij hun eigen belang (deels) opzij zetten, staat het kabinet er pal voor dat de in de verslagen geuite visies niet herleidbaar zijn naar welke persoon of organisatie deze kenbaar heeft gemaakt. Deze afweging komt volgens het kabinet overeen met de uitzonderingsgrond «het belang van de staat» uit artikel 68 Grondwet, en meer specifiek het aspect «lopende onderhandelingen»⁷.

Verder lezen de leden van de PVV het volgende in uw beantwoording: «Ik zou het daarom niet kies vinden wanneer het huidige kabinet, zonder dat daar gewichtige redenen aan ten grondslag liggen, een nieuwe afweging zou gaan maken over het verder openbaar maken van de verslagen, terwijl het vorige kabinet met goede argumenten ervoor heeft gekozen om dit niet te doen.» Het uitgangspunt bij openbaarmaking zijn documenten die onder de overheid berusten, aldus deze leden. Zij verzoeken u om aan te geven waarom een kabinetswisseling hierin verschil zou maken. Bent u bereid om al deze zich onder de overheid bevindende verslagen, conform de vigerende Wet open overheid (hierna: Woo), te beoordelen en per onderdeel specifiek aan te geven op welke grondslag in de Woo openbaarmaking al dan niet mogelijk zou zijn?

Zoals aangegeven in mijn eerdere beantwoording ben ik juist van mening dat een kabinetswisseling hier géén verschil in zou moeten maken. Ik zie geen inhoudelijke gronden die veranderd zijn ten opzichte van de situatie waarin het vorige kabinet reageerde op vergelijkbare verzoeken. Dus kom ik, op grond van dezelfde informatie en mede met het oog op een consistente en betrouwbare besluitvorming, nu opnieuw tot dezelfde conclusie.

Tevens schrijft u in uw beantwoording: «Daarnaast wil ik u erop wijzen dat de informatievoorziening aan de Kamer niet via de Woo, maar via artikel 68 van de Grondwet is geregeld.» Andersom deed de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening in een recent debat in de Eerste Kamer over de Omgevingswet in eerste instantie juist wél een beroep op de weigeringsgronden van de Woo om passages in een beslisnota niet openbaar te maken, toen Kamerleden hierom vroegen. Kunt u aangeven waarom het kabinet zelf wel primair een beroep doet op de Woo-weigeringsgronden als Kamerleden van hun rechten uit artikel 68 Grondwet gebruik maken? Bent u, zo vragen de leden van de PVV-fractie, mede gelet op deze insequentie in het kabinetsbeleid alsnog bereid om naast de mogelijkheden van artikel 68 Grondwet, waar in dit kader al vergeefs een beroep op is gedaan, alsnog de openbaarmakingsgronden uit de Woo op de verslagen van de klimaattafels toe te passen en alle

⁷ Beleidslijn Actieve openbaarmaking nota's, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/06/13/kamerbrief-volgende-fase-actieve-openbaarmaking-notas>

eventuele formele verschoningsgronden te onderbouwen? Zij ontvangen hierop graag een toelichting.

Zoals aangegeven beroep ik mij voor het niet-openbaren van de namen van organisaties en personen, verbonden aan visies die zij in vertrouwen kenbaar hebben gemaakt, op «het belang van de staat» uit artikel 68 Grondwet. Specifiek gaat het in dit geval over informatie die raakt aan «lopende onderhandelingen». Hoewel de onderhandelingen van het Klimaatakkoord zelf reeds zijn beëindigd, verslechtert de positie van de overheid door na afloop de gevraagde informatie vrij te geven. Het vrijgeven van de door de leden gevraagde informatie kan bijvoorbeeld tot gevolg hebben dat de relatie met deze partijen, die nu in veel gevallen ook een belangrijke rol spelen in de uitvoering, onder spanning komt te staan en partijen in het vervolg (mogelijk) niet meer willen onderhandelen met de overheid. Dat geldt ook voor partijen die nu en in de toekomst een belangrijke rol hebben als samenwerkingspartner van de staat.

De leden vragen naar de relatie tussen artikel 68 GW en de Woo. De informatierelatie tussen regering en parlement wordt bepaald door artikel 68 Grondwet en de actieve inlichtingenplicht, en niet door de Woo. Toch zijn er dwarsverbanden en kleuren de in de Woo genoemde belangen de verschoningsgrond «het belang van de staat» in. De Woo geldt als het ware als «ondergrens» voor de informatievoorziening aan de Kamer. Als inlichtingen moeten worden verstrekt op basis van de Woo, moeten deze zeker aan de Kamer worden verstrekt op basis van artikel 68 Grondwet.

In het kader van openbaarmaking van beslisnota's geeft het kabinet zelf in haar beleidslijn aan dat actieve openbaarmaking van belang is voor het parlement om besluitvorming navolgbaar te maken. Kunt u aangeven of de besluitvorming rond de klimaattafels niet net zo navolgbaar dient te zijn en derhalve de gevraagde passages en aanduidingen van organisaties openbaar zouden moeten worden gemaakt? Kunt u dan ook aangeven hoe deze besluitvorming navolgbaar is nu u niet bereid bent deze gegevens te verstrekken? Hierbij verzoeken zij u tevens om alle beslisnota's omtrent de klimaattafels én het openbaar maken van de verslagen van de klimaattafels openbaar te maken.

Zoals eerder aangegeven is het kabinet van mening dat een grote mate van transparantie wordt nagestreefd, en precies inhoudelijk is terug te lezen hoe de gesprekken aan de klimaattafels zijn verlopen, welke argumenten een rol speelden en hoe men tot het uiteindelijke akkoord is gekomen. De onderhandelingen over het Klimaatakkoord waren echter niet besluitvormend, en dus ben ik van mening dat voor de navolgbaarheid hiervan niet dezelfde mate van transparantie moet worden nagestreefd. In het Klimaatakkoord zijn voorstellen voor maatregelen uitgewerkt, in overleg met vertegenwoordigers van publieke en private partijen én de staat. De besluitvorming over en de implementatie van deze voorstellen vond echter plaats in de sfeer van het kabinet, en waar het wetgeving en budgettering betreft in overleg met de Eerste en Tweede Kamer. Deze besluitvorming heeft in het openbaar plaatsgevonden. In lijn met uw verzoek en bovenstaande overwegingen zal ik alle EZK nota's die in de periode tussen het afronden van de gesprekken aan de klimaattafels en politieke besluitvorming in het kabinet en de Kamer zijn opgesteld, zo spoedig mogelijk met uw Kamer delen. Met deze extra stap streef ik ernaar om ook de besluitvorming in het kabinet meer inzichtelijk te maken. Hiermee wordt het gehele proces van de totstandkoming van het Klimaatakkoord – van gesprekken aan de tafels, tot besluitvorming in

het kabinet en behandeling in de Kamer, zo transparant mogelijk gemaakt. Tevens zal ik alle nota's over het openbaar maken van de verslagen met uw Kamer delen.

Minister voor Klimaat en Energie
R.A.A. Jetten